

Діана БУРЛАК,
orcid.org/0000-0001-8113-6142
кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики професійної підготовки
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) diana7454@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

У статті висвітлено зміст основних інноваційних технологій навчання у професійній підготовці педагога професійного навчання в галузі охорони праці та основні аспекти готовності педагога до інноваційної діяльності. Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення та впровадження нових методів навчання. Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку та впровадженні нових ефективних технологій навчання, результатом яких має бути формування високо адаптованої до змінних умов, активної, діяльної, творчої особистості, яка вміє аналізувати, долати труднощі. Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні нових ідей у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості. Носієм інноваційного процесу є насамперед педагог-новатор. Інноваційна діяльність специфічна й досить складна, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника із системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою та усвідомленою готовністю до інновацій. Термін «інноваційна педагогічна технологія» одні дослідники тлумачать як цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження в практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів, інші – як комплексний інтегрований процес, що охоплює суб'єкти, ідеї, способи організації інноваційної діяльності й забезпечує результативність нововведення.

Нині в системі професійної підготовки педагогів професійного навчання найбільш затребувані технології, які дають можливість розширити досвід творчої діяльності, а саме технологія проблемно-модульного навчання, технологія проєктної діяльності, технології розвитку критичного мислення, технологія діалогової взаємодії, технологія навчального дослідження, рефлексивні педагогічні технології, технології самовдосконалення особистості.

Підготовка сучасного педагога, здатного впроваджувати ідеї особистісно-орієнтованої освіти, оригінально вирішувати актуальні навчально-виховні проблеми, вимагає особливої організації його практичної та мисленнєвої діяльності. Готовність до інноваційної діяльності зумовлюється організацією оптимального інноваційного середовища та спрямованістю педагогічної діяльності на інноваційність.

Ключові слова: інноваційні технології, професійне навчання, професійна підготовка, охорона праці, інноваційна діяльність.

Diana BURLAK,
orcid.org/0000-0001-8113-6142
Doctor of Historical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Vocational Training
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) diana7454@ukr.net

THE USE OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES WHILE TRAINING FUTURE TEACHERS OF VOCATIONAL TRAINING IN THE FIELD OF LABOR SAFETY

The article highlights the content of the main innovative learning technologies in the professional training of teachers of professional training in the field of labor safety and the main aspects of the teacher's readiness for innovation. The development of the education system requires pedagogical science and practice to study and implement new teaching methods. Pedagogical innovation is the constant search and implementation of new effective learning technologies, the result of which should be the formation of highly adapted to changing conditions, active, active, creative personality that can analyze, overcome difficulties. The basis and content of innovative educational processes is innovative activity, the essence of which is to update the pedagogical process, the introduction of new ideas into the traditional system, which provides the highest degree of pedagogical creativity. The carrier of the innovation process is primarily a teacher-innovator. Innovative activity is specific and quite complex requires special knowledge, skills, and abilities. The introduction of

innovations is impossible without a teacher-researcher with systematic thinking, developed ability to create, formed and conscious readiness for innovation. The term «innovative pedagogical technology» is interpreted by some researchers as a purposeful systematic and consistent implementation of techniques, methods of pedagogical actions and tools that cover the holistic educational process from defining its purpose to the expected results, others - as a comprehensive integrated process covering the sub, ideas, ways of organizing innovation and ensures the effectiveness of innovation.

Currently, in the system of professional training of teachers of vocational training the most popular technologies that allow expanding the experience of creative activity are: technology of problem-based learning, technology of project activities, technology of critical thinking, technology of dialogue, technology of educational research, reflective pedagogical technologies, and technologies of self-improvement.

The training of a modern teacher; able to implement the ideas of personality-oriented education, to solve topical educational problems in an original way, requires a special organization of his practical and mental activity. Readiness for innovation is determined by the organization of the optimal innovation environment and the focus of pedagogical activities on innovation.

Key words: *innovative technologies, professional studies, professional preparation, labour protection, innovative activity.*

Постановка проблеми. Основним завданням системи вищої освіти є підготовка творчого науково-педагогічного працівника, спроможного використовувати новітні досягнення різних галузей науки, сформуванню в нього вміння здійснювати професійну інноваційну діяльність та підвищувати ефективність навчально-виховного процесу. Виконанню цього завдання передували тривалі пошуки інноваційних форм, методів і засобів його забезпечення (Огієнко, 2013: 45).

Навчальний процес має спрямовуватися на розвиток компетентнісних та діяльнісних навичок студентів та створення умов для максимального прояву і розвитку професійної освітньої активності майбутнього педагога. Інноваційні педагогічні технології дають можливість змінити акценти у навчальному процесі та реалізовувати його з урахуванням індивідуальних запитів і можливостей майбутніх фахівців.

Аналіз досліджень. Питання інноватики та використання інноваційних технологій цікавлять багатьох учених. Зокрема, сучасна дослідниця О. Огієнко свої праці (Огієнко, 2013; Огієнко, 2015) присвятила теоретичним засадам проектування і впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес навчання майбутнього вчителя, розкрила сутність та дидактико-методичні можливості інноваційних педагогічних технологій, які можуть використовуватись у навчанні майбутніх учителів.

У першому розділі посібника розглядаються основні поняття й підходи, які є підґрунтям проектування та впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес навчання майбутнього вчителя.

Другий розділ посібника розкриває сутнісні характеристики інноваційних педагогічних технологій, обґрунтовує ефективність їх застосування у процесі навчання майбутніх учителів.

Л. Прокопів (Прокопів, 2017) вказує на наступність та інновації у розробленні та реалізації

педагогічних ідей, висвітлює питання готовності педагога до інноваційної професійної діяльності. І. Дичківська (Дичківська, 2012; Дичківська, 2013) розкрила сутність та особливості педагогічної технології, загальні засади педагогічної інноватики та інноваційної діяльності педагога, різноманітні аспекти готовності педагога до інноваційної діяльності з урахуванням сучасних пріоритетів освіти. У колективній праці (Бахтіярова, 2017) розкрито особливості технологічного підходу до навчального процесу; проведено порівняльний аналіз традиційної та інноваційної систем навчання; висвітлено особливості, зміст, переваги й межі застосування інноваційних освітніх технологій; розглянуто креативні технології навчання й викладання.

Інноваційна діяльність у професійній освіті досліджувалась А. Беляєвою, М. Клариним, Н. Колесніковим та іншими науковцями.

Мета статті полягає у розкритті змісту та ефективності використання інноваційних технологій навчання під час підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в галузі охорони праці.

Виклад основного матеріалу. Технологія навчання моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета. У структурі технології навчання виокремлюють підрівні, такі як кількість технологічних етапів; ступінь технологічності; складність технологічності; гнучкість і мобільність технології. З'ясування цих параметрів забезпечує прийняття рішення про доцільність впровадження конкретної технології навчання.

Інноваційні технології використовують для досягнення таких цілей:

1) розвиток особистості студентів, підготовка майбутнього фахівця до ефективної професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства; розвиток конструктивного, алгоритмічного мислення; розвиток творчого мислення завдяки

зменшенню репродуктивної діяльності студентів; розвиток комунікативних здібностей завдяки виконанню спільних проєктів; формування умінь приймати оптимальні рішення у складних ситуаціях; розвиток дослідницьких умінь;

2) підготовка студентів засобами інноваційних технологій до самостійної пізнавальної діяльності;

3) інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу; підвищення ефективності навчання завдяки використанню інноваційних технологій; виявлення стимулів активізації пізнавальної діяльності; поглиблення зв'язків між навчальними дисциплінами з використанням сучасних засобів оброблення інформації (Огієнко, 2015: 73).

Педагогічна діяльність вимагає поєднання технологічного й творчого підходів до навчання. Технологічність припускає оволодіння певними прийомами, процедурами, операціями, а творчий підхід дає можливість наблизити, адаптувати технологію до конкретних умов навчання. Кожна технологія трансформується через особистість викладача, його кваліфікацію, рівень розвитку педагогічної майстерності й творчості (Огієнко, 2015: 81).

Своє призначення технології навчання у ЗВО виконують, якщо викладач здійснює такі дії:

– створює умови для орієнтації студентів на різну навчальну наукову інформацію проблемного й варіативного характеру, а також стимулює до її вибору, оцінювання, порівняння, пошуку, аналізу, узагальнення; стимулювання до самостійної пошукової та творчої діяльності, саморозвитку та самоосвіти; самоконтролю й самооцінки освітніх результатів;

– ставить студента в активну позицію суб'єкта, включає в діалог чи процес вирішення проблем різного характеру;

– вступає в ділове або міжособистісне спілкування зі студентами; працює з групою або зі студентами індивідуально; надає допомогу студентам під час організації відбору видів та рівня складності самостійної роботи, форм і термінів її виконання; дає поради щодо способу вирішення освітньої, професійної або життєвої проблеми (Огієнко, 2015: 105–106).

В інноваційній практиці окремих ЗВО визначають три основні позиції викладача, які під час переходу на нові стандарти й програми полягають переважно у супроводі та підтримці освітньої діяльності студентів.

Педагог-консультант. Сутність запропонованої моделі полягає в тому, що традиційне викладення матеріалу викладачем, функція навчання замінюються консультуванням, яке може здійснюватися як у реальному, так і в дистанційному

режимі. Консультування спрямоване на вирішення конкретної проблеми. Вважається, що консультант або знає готове рішення, яке він може запропонувати, або володіє способами діяльності, які визначають шлях до вирішення проблеми. Основна мета викладача в такій моделі навчання полягає в тому, щоби навчити студента вчитися.

Педагог-модератор. Модерування – це діяльність, спрямована на розкриття потенційних можливостей студента і його здібностей. В основу модерування покладено спеціальні технології, що допомагають організувати процес вільної комунікації, обміну думками, судженнями та спонукають студента прийняти рішення, реалізуючи внутрішні можливості. Модерування спрямоване на розкриття потенціалу студента, виявлення прихованих можливостей і нереалізованих умінь. Основні методи роботи педагога-модератора спонукають студентів до діяльності та активізують їх, виявляють наявні у них проблеми та очікування, організують дискусійний процес. Педагог-модератор виступає посередником, який установлює відносини між студентами.

Педагог-тьютор. Він здійснює педагогічний супровід освітньої діяльності студентів. Діяльність педагога-тьютора, як і педагога-консультанта, спрямована не на відтворення та інтерпретацію навчальної інформації, а на роботу із суб'єктивним досвідом самостійного пізнання, осмислення, розуміння й застосування навчальної інформації до певних видів завдань і проблем, зокрема наукових, пошукових, професійних, теоретичних, методологічних. Викладач аналізує пізнавальні інтереси, наміри та потреби кожного студента.

Завдання педагога-тьютора полягає в тому, щоби допомогти студентам отримати максимальну віддачу від навчання, стежити за його ходом, здійснювати зворотний зв'язок у процесі виконання завдань, консультувати студентів, підтримувати їхню зацікавленість у навчанні впродовж усього вивчення предмета, забезпечити можливість використання різних форм контакту з ним (особисті зустрічі, електронна пошта, комп'ютерні конференції тощо) (Огієнко, 2015: 114–115).

Нині в системі професійної підготовки педагогів найбільш затребувані технології, які дають можливість розширити досвід творчої діяльності, а саме технологія проблемно-модульного навчання, технологія проєктної діяльності, технології розвитку критичного мислення, технологія діалогової взаємодії, технологія навчального дослідження, рефлексивні педагогічні технології, технології самовдосконалення особистості (Огієнко, 2013: 159).

Модульно-проектній технології навчання притаманні такі риси:

1) проектна методика характеризується високою комунікативністю, передбачає активне залучення студентів до реальної фахово-орієнтованої діяльності;

2) робота з проектом концентрується навколо особистісно-значущої професійно орієнтованої тематики, яка викликає інтерес студентів;

3) студент стає центром навчання під час виконання творчих проектів, на нього значною мірою покладається відповідальність за прогрес у навчанні; викладач відіграє провідну роль, пропонуючи студентам консультативну допомогу, коригуючи та спрямовуючи процес роботи в належному напрямі;

4) виконання проекту є переважно колективною формою роботи, що ґрунтується на взаємодопомозі, а не на конкуренції між студентами; кожному студенту надається можливість вибору форм роботи: індивідуально або у складі малої групи.

Кульмінацією роботи з виконання проекту є презентація визначеного заздалегідь кінцевого продукту (форма його обговорюється студентами та вибирається ними). Цінність проекту полягає не стільки в якості кінцевого продукту, скільки в самому процесі роботи з його виконання (Огієнко, 2015: 136–137).

Модульна технологія відповідає вимогам сучасної освіти, оскільки в її основі лежать особистісно-орієнтований підхід до навчання; орієнтація на психологічні особливості кожної особистості; забезпечення диференційованого підходу в навчанні для кожного студента; закріплення у студентів навичок самоосвіти; поетапне вирішення поставлених завдань; підтримка високої продуктивності заняття; відстежування рівня засвоєння матеріалу студентами, надання допомоги, консультації; включення різних форм і методів роботи (Огієнко, 2015: 143–144).

Технологія модульного навчання забезпечує індивідуалізацію навчання як за змістом, темпами засвоєння, рівнем самостійності, так і за способами контролю й самоконтролю, створює передумови для глибокого, стійкого засвоєння знань, навичок та вмінь, самостійної творчості для більш повного розкриття студента як особистості (Огієнко, 2015: 144).

Перевагами проектної методики навчання є такі:

1) забезпечення студентів безпосередньою можливістю творчо застосовувати набуті знання;

2) забезпечення мотивації студентів завдяки тому, що завдання, які пропонуються, мають для них особистісне значення;

3) забезпечення можливості оволодіння когнітивними вміннями вищого рівня;

4) можливість опановувати навички та вміння безпосередньо в процесі самої діяльності, контролюючи її результативність самостійно;

5) автономія студентів у процесі виконання діяльності та їх власна відповідальність за результат роботи (Огієнко, 2015: 137).

Формування пізнавальної самостійності здійснюється в результаті включення студентів у процес формування системних узагальнених знань і способів діяльності за таких умов: озброїти студентів системними узагальненими знаннями; сформувати здатність використовувати ці знання для виконання аналогічних і нових пізнавальних завдань, а також у процесі самостійного вивчення наступних тем; забезпечити динаміку пізнавальної самостійності та зростання інтересу до предмета; в ході цієї роботи формувати вміння працювати з різними джерелами інформації (Огієнко, 2015: 140).

Навчальні проекти мають певні різновиди.

1) Дослідницький проект за структурою нагадує наукове дослідження й складається з певних етапів, таких як обґрунтування актуальності вибраної теми, визначення проблеми, предмета, об'єкта, цілей і завдань дослідження, висунення гіпотези з її подальшою перевіркою, обговорення отриманих результатів.

2) Інформаційний проект покликаний навчити збирати та аналізувати інформацію про об'єкт, узагальнювати її і розтлумачувати широкій аудиторії. Проект може інтегруватися в більший дослідницький проект і стати його частиною. Студенти вивчають і використовують різні методи одержання інформації (література, бібліотечні фонди, ЗМІ, бази даних, у тому числі електронні, методи анкетування та інтерв'ювання), її оброблення (аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, висновки) та презентації (доповідь, публікація, розміщення у мережі Інтернет або локальній мережі, конференція).

3) В ігровому проекті учасники отримують певні ролі. Це можуть бути імітації соціальних і ділових відносин у ситуаціях, придуманих учасниками, персонажі в певних історичних і соціальних умовах тощо. Результати проекту не завжди можливо спроектувати на початку роботи, вони можуть визначитися лише в кінці, однак потрібні рефлексія учасників і співвідношення отриманих результатів з поставленою метою.

4) Творчий проект передбачає максимально вільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів. Це можуть бути відеофільми, презентації тощо.

5) Практико-орієнтовані проекти. Це проекти, орієнтовані на результат. Тут важлива не тільки їх добре продумана структура, але й хороша організація координаційної роботи з корегування спільних та індивідуальних зусиль, організації презентації отриманих результатів і можливих способів їхнього впровадження у практику (Прокопів, 2017: 130).

Важливо, щоб у процесі здійснення проектною діяльності студент не тільки застосовував раніше набуті знання та навички, але й збагачувався новими знаннями, здобував професійно важливі навички та вдосконалював уміння формулювати проблему, планував етапи її вирішення; критично осмислював інформацію; аргументовано відстоював свої погляди; мав готовність до прийняття компромісних рішень, якщо це необхідно для подальшого просування роботи.

Оформлення навчального проекту може бути різноманітним, проте здійснюється відповідно до визначеної форми його реалізації, а висновки формуються відповідно до поставлених завдань (Огієнко, 2015: 163).

Для ефективного застосування проектних технологій у підготовці майбутніх фахівців слід дотримуватися таких педагогічних умов:

1) значущість у дослідницькому й творчому аспекті проблеми та її усвідомлення учасниками навчально-виховного процесу (студенти мають усвідомлювати теоретичну й практичну значущість завдань для їх професійного зростання);

2) професійна спрямованість та реальність виконання запропонованих завдань (проекти мають бути пов'язані з майбутньою професійною діяльністю й мати практичне значення);

3) структуризація змістової частини проекту;

4) самостійність студентів у виконанні проектів (важливо чітко встановити обсяг і зміст самостійної роботи кожного учасника проекту);

5) використання дослідницьких методів;

6) суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників навчально-виховного процесу;

7) ресурсно-диференційований підхід до використання проектних методик, що передбачає урахування можливостей викладача та рівня підготовленості й індивідуальних особливостей студентів;

8) адекватність системи контролю за виконанням проекту відповідно до складності завдань (форми та методи контролю мають бути методично обґрунтованими) (Огієнко, 2015: 167).

Використання ігрових технологій і різних способів мотивації спонукає студента до навчання та підвищення рівня його фахової компетентності.

1) Мотиви спілкування. Беручи участь у грі та спільно виконуючи завдання, студенти навчаються спілкуватися, враховувати думку інших; спільні емоційні переживання під час гри сприяють зміцненню міжособистісних відносин.

2) Моральні мотиви. У грі кожен студент має виявити себе, свої знання, уміння, характер, волюві риси, своє ставлення до діяльності та людей.

3) Пізнавальні мотиви. Кожна гра має близький результат (закінчення гри), стимулює студента до досягнення мети (перемоги) та усвідомлення шляху досягнення мети (треба знати більше за інших); у грі команди чи окремі студенти завжди рівні. Результат залежить від самого гравця, рівня його підготовленості, здібностей, витримки, умінь, характеру (Огієнко, 2015: 192).

Ефективність гри значною мірою залежить від низки основних факторів, таких як чітко продумана мета; мотивація ігрової діяльності; чітка організація підготовки, проведення й підбиття підсумків; постановка пізнавальних і проблемних запитань у процесі гри; залучення всіх учнів класу; тривалість не більше однієї навчальної години (Огієнко, 2015: 193).

Ігрові технології у навчально-виховному процесі професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання мають низку переваг, а саме мотивують до навчання; сприяють розвитку особистості; полегшують введення нових комунікативних і поведінкових норм; спонукають краще зрозуміти та навчитись використовувати всю складність психічних, соціальних та організаційних процесів спілкування між людьми; сприяють опануванню студентом досвіду діяльності, подібної до тієї, яку він буде реалізовувати у професійному житті; спонукають учасників тренувати певні особистісні навички, необхідні у груповому навчальному процесі; балансують активність усіх студентів (Огієнко, 2015: 193–194).

Однією з ігрових технологій є дидактична гра, що веде до реалізації дидактичних завдань і цілей навчання. Мета дидактичних ігор полягає в тому, щоб активізувати процес пізнання студентської аудиторії, заглибити в зміст дисципліни, що вивчається; розвинути навички колективної взаємодії, набуті досвід творчої діяльності, а також визначити рівень підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності (Огієнко, 2015: 200).

Сутністю імітаційних технологій навчання є побудова навчальної діяльності через формування й розвиток у студентів ціннісних орієнтацій, взаємин, культури спілкування, культури мислення, методів діяльності (планування, прогноз, аналіз, рефлексія) (Прокопів, 2017: 108).

Технологія критичного мислення спрямована на формування аналітичного мислення.

Ця технологія має унікальний набір прийомів і технік, які діють для створення ситуації мислення. Мета технології полягає в тому, щоб навчити такого сприйняття навчального матеріалу, у процесі якого інформацію, яку отримує студент, можна розуміти, сприймати, порівняти з особистим досвідом і на її підґрунті формувати своє аналітичне судження (Прокопів, 2017: 94).

Технологія критичного мислення з величезним арсеналом прийомів і стратегій має такі переваги: підвищується відповідальність за якість власної освіти; розвиваються навички роботи з текстами будь-якого типу і з великим обсягом інформації; формується вміння інтегрувати інформацію й формулювати власну думку на основі осмислення різного досвіду, ідей та уявлень, будувати висновки й логічні ланцюги доказів (розвивається системне логічне мислення); розвиваються творчі й аналітичні здібності, вміння ефективно працювати з іншими людьми; формується вміння висловлювати свої думки чітко, упевнено й коректно стосовно оточення; технологія найбільш ефективна під час вивчення матеріалу, за яким може бути складено цікавий, пізнавальний текст (Огієнко, 2015: 244).

Технологія розвитку критичного мислення включає низку методичних прийомів, що дають можливість перевести навчання з режиму монологу викладача в діалог зі студентом і діалог студентів.

До методів стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності належать створення проблемної ситуації, евристична бесіда, показ перспективи роботи, «методика успіху», пошук нового вирішення проблеми, створення атмосфери співробітництва тощо.

Для стимулювання самостійності, рухливості, гнучкості мислення студентів у межах технології використовуються групова робота, перехресні дискусії, графічні організатори тощо (Огієнко, 2013: 160).

Сформоване критичне мислення дає студенту можливість знаходити власні пріоритети в майбутній професійній діяльності, співвідносити їх з актуальними нормами, інтегрувати теоретичні знання з практикою, нові знання з особистим досвідом, знання з одного навчального предмета з інформацією іншого, продукувати ідеї, тому у студентів має бути сформовано вміння не лише самостійно шукати, критично аналізувати й відбирати необхідну інформацію, але й критично підходити до відбору інформації, вміти організувати, перетворювати, зберігати та передавати інформацію.

Необхідно вдосконалювати механізми критичного осмислення змісту інформації, що надходить з різних джерел.

За таких умов викладач мотивує та організовує пізнавальну діяльність студентів, створює умови результативного пізнавального процесу, що потребує розуміння педагогом методологічних засад інтегрованого використання технологій особистісно-орієнтованого навчання, а саме інформаційних технологій, технології розвитку критичного мислення, знання алгоритму організації пізнавальної взаємодії і кожної технології та дотримання правил її реалізації (Огієнко, 2013: 140).

Розвиток творчих здібностей студентів під час активної участі в науково-дослідній, проєктній і пошуковій діяльності – це одна з умов формування їх готовності до подальшого здобуття освіти та опанування професії.

Науково-дослідна робота – це вид самостійної аналітичної діяльності, що виконується в галузі системного вивчення будь-якого питання або актуальної проблеми, які виходять за рамки навчального процесу. Така робота сприяє створенню загальнонаукового фундаменту й виробленню дослідницьких навичок. Основна ідея дослідницького методу полягає у використанні наукового підходу до виконання того чи іншого навчального завдання.

Проведення наукового дослідження має такі цілі, як залучення до процесу вироблення нових знань; освоєння одного з нестандартних видів пізнавальної діяльності; навчання використання літератури, практичних матеріалів, статистичних даних, інформаційної системи Інтернет; надання можливості виступити публічно, провести полеміку, донести до слухачів свою точку зору, обґрунтувати її, донести свої ідеї.

Щоб займатися науково-дослідницькою діяльністю, педагог має глибоко й різносторонньо знати свій предмет, регулярно читати спеціальну методичну, наукову літературу; вільно орієнтуватися в новинах науки, виявляти до них постійну цікавість; мати раціоналізаторський підхід до роботи, прагнути пошуку нових рішень наукових і педагогічних завдань; ознайомлюватися з новими підходами до вивчення того чи іншого питання (Огієнко, 2015: 246–247).

Педагог також повинен мати значний комплекс умінь, а саме вибирати та обґрунтовувати тему дослідження; підбирати необхідні для проведення дослідження джерела; розвивати комунікації, тобто спрямовувати роботу на пошук потенційно корисної інформації серед розмаїття матеріалів; застосовувати інноватику; визначати етапи

дослідження й вчасно оцінювати кожен з них, коригувати діяльність студентів; прогнозувати результативність наукової роботи, можливість її практичного застосування; виділяти, аналізувати й критично оцінювати провідні ідеї дослідження; узагальнювати, описувати й грамотно оформляти отримані результати; після закінчення дослідницької роботи формулювати висновки та рекомендації (Огієнко, 2015: 246–247).

Мультимедійні технології збагачують процес навчання, дають можливість зробити навчання більш ефективним, формують наочно-образне мислення студентів. Під час використання мультимедіа через інтерактивність, структурування та візуалізацію інформації відбуваються посилення мотивації студента, активізація його пізнавальної діяльності як на рівні свідомості, так і на рівні підсвідомості (Огієнко, 2015: 287).

Мультимедіаресурси за рахунок збільшення частки інформації, поданої у візуальній формі, відкривають перед викладачем нові можливості подачі навчального матеріалу (кольорові, динамічні ілюстрації, звуковий супровід, фрагменти реальних навчальних занять тощо). Електронні засоби одержання, зберігання, переробки й передачі інформації дають можливість започаткувати нові види навчальної діяльності (створення навчальних сайтів, електронних посібників, складання словників, довідників тощо) (Огієнко, 2015: 291).

Мультимедійні засоби навчання є перспективним та високоефективним інструментарієм, що дає викладачеві можливість подати інформацію у більшому обсязі, ніж традиційні джерела інформації; відбирати види інформації в тій послідовності, яка відповідає логіці пізнання й рівню сприйняття конкретного контингенту аудиторії. Щоби повною мірою реалізувати академічний потенціал мультимедійних технологій, студентам потрібна підтримка компетентних викладачів (Огієнко, 2015: 294).

Для підвищення ефективності навчання викладач повинен уміти використовувати технології, за якими студенти успішніше опановують навчальний матеріал; вміти підбирати навчальний матеріал, завдання різного рівня складності, моделювати педагогічні ситуації, які сприяли б формуванню прогностичних умінь; вміти поєднувати застосування засобів мультимедіа з іншими видами діяльності; визначати галузь виконуваних завдань, у яких переважає звернення до мультимедіа-технологій; створювати навчально-методичне забезпечення, на основі якого можна виконувати певні класи завдань із безпосереднім та без без-

посереднього звернення до мультимедіапродуктів (Огієнко, 2015: 303).

Використання мультимедійних технологій сприяє набагато продуктивнішій організації лекцій, підтриманню постійної уваги студентів завдяки використанню різних прийомів подачі навчального матеріалу, кращому засвоєнню студентами навчального матеріалу, підвищенню рівня знань студентів та управління їхньою навчальною діяльністю.

Використання мультимедійних презентацій суттєво розширює дидактичні можливості навчального процесу й допомагає змінити форму навчання на комунікативну, інтерактивну, заглиблену у спілкування; підтримувати ефективну мотивацію та зв'язок із реальним життям для набуття практичних умінь; викликати інтерес до отримання інформаційних повідомлень та відтворення власних; виховувати та розвивати особистість одночасно із засвоєнням нових знань (Огієнко, 2013: 163).

Ефективність застосування інноваційних технологій у процесі підготовки майбутнього педагога професійного навчання забезпечується різноманітністю форм поданої інформації, високим ступенем наочності; можливістю моделювання різноманітних ситуацій; можливістю організації колективної та індивідуальної дослідницької роботи; можливістю диференціювати роботу студентів залежно від рівня підготовки; можливістю організувати оперативний контроль і допомогу з боку викладача; можливістю студента активно включатися у процес пізнання (Огієнко, 2013: 186–187).

Впровадженню нової ідеї, проєкту або технології часто заважають різні зовнішні або внутрішні перешкоди, так звані антиінноваційні бар'єри. До зовнішніх бар'єрів належать соціальні, організаційні, методичні, матеріально-технічні. До внутрішніх бар'єрів належать психологічні, які приховують особистісно-професійні проблеми (Дичківська, 2013: 82).

Для успішності інноваційної діяльності педагог має усвідомлювати практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, але й на особистісному рівнях. Багато проблем, що постають перед педагогами, які працюють в інноваційному режимі, пов'язані з низькою інноваційною компетентністю. Компонентами інноваційної компетентності педагога є поінформованість про інноваційні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі, особиста переконаність

у необхідності застосування інноваційних технологій (Дичківська, 2012: 289–290).

Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності розглядається як сукупність мотиваційного, когнітивного, креативного, рефлексивного компонентів.

Мотиваційний компонент виражає усвідомлене ставлення педагога до інноваційних технологій та їх ролі у вирішенні актуальних проблем педагогічної освіти. Мотиваційна готовність, сприйнятливність педагогічних нововведень є важливою рисою вчителя, оскільки лише адекватна цілям інноваційної діяльності мотивація забезпечує ефективну діяльність і саморозкриття особистості педагога.

Часто провідним мотивом інноваційної педагогічної діяльності є пізнавальний інтерес. Пізнавальні інтереси педагога, орієнтованого на застосування інноваційних технологій, концентруються навколо потреби наукового розуміння різноманітних аспектів особистісної орієнтації освіти; на осмисленні власного досвіду, ступеня ефективності педагогічної діяльності, формування своєї позиції щодо змін у системі освіти; використання нових знань у власній практичній діяльності (Дичківська, 2012: 295).

Когнітивний компонент об'єднує сукупність знань педагога про сутність і специфіку інноваційних технологій, їх види та ознаки, а також комплекс умінь та навичок із застосування інноваційних технологій у структурі власної педагогічної діяльності. Цей компонент є результатом пізнавальної діяльності. Його характеризують обсяг знань, стиль мислення, сформованість умінь і навичок педагога (Дичківська, 2012: 296).

Креативний компонент реалізується в оригінальному виконанні педагогічних завдань. Ознаками креативності є здатність до створення нового, нетрадиційний підхід до організації навчально-виховного процесу, вміння творчо вирішувати професійні проблеми, розвивати креативність в учнів. Креативний компонент готовності до інноваційної педагогічної діяльності виявляється через відкритість до педагогічних інновацій, гнучкість, критичність мислення, творчу уяву (Дичківська, 2012: 298–299).

Рефлексивний компонент характеризує пізнання й аналіз педагогом явищ власної свідомості та діяльності. Процес рефлексії індивідуальний. Активізація рефлексивної позиції пов'язана з орієнтацією педагога на саморозвиток. Джерелом цього процесу є система усвідомлення педагогом суперечностей у професійній діяльності, тому в навчально-професійній діяльності потрібно створювати такі ситуації, які б актуалізували рефлексивну позицію педагога, формували його позитивне самосприйняття, стимулювали процеси самоствердження (Дичківська, 2012: 300).

Отже, мотиваційний, когнітивний, креативний і рефлексивний компоненти в сукупності репрезентують структуру готовності педагога до інноваційної діяльності і його спрямованість на підвищення свого професійного рівня.

Висновки. Використання інноваційних технологій навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання дає змогу стимулювати та мотивувати студентів, здійснювати діяльніший підхід до навчання, забезпечувати індивідуалізацію навчання; здійснювати тренувальні стадії навчання; підвищувати рівень структурування змісту навчання; моделювати професійні ситуації. Також це дає можливість підготувати майбутнього педагога до методично грамотної організації та проведення навчальних занять у галузі охорони праці з використанням нових інноваційних технологій у навчальному закладі; ознайомити із сучасними методами використання нових інформаційних технологій у різних видах навчальної та виховної діяльності; навчити використанню технологій у професійній діяльності фахівця, що працює в системі освіти.

Готовність педагога до інноваційної діяльності визначається за такими показниками, як усвідомлення потреби впровадження педагогічних інновацій у власну педагогічну практику; інформованість про новітні педагогічні технології, знання новаторських методик роботи; орієнтованість на створення власних творчих завдань, методик; налаштованість на експериментальну діяльність; готовність до подолання труднощів, пов'язаних зі змістом та організацією інноваційної діяльності; володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій та розроблення нових.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2013. 448 с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
3. Інноваційні педагогічні технології : посібник / ред. О. Огієнко. Київ, 2015. 314 с.
4. Інноваційні технології навчання : навчальний посібник для студентів вищих технічних навчальних закладів / ред. Х. Бахтіярова Київ : НТУ, 2017. 172 с.

5. Підготовка сучасного вчителя: інформаційно-технологічне забезпечення : монографія / ред. О. Огієнко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 224 с.
6. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / О. Безлюдний та ін. Вип. 16. Умань : ВПЦ Візаві, 2017. 318 с.
7. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.

REFERENCES

1. Dychkivska I. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]. Praktykum : navchalnyi posibnyk. Kyiv : Vydavnychiy dim "Slovo", 2013. 448 s. [in Ukrainian].
2. Dychkivska I. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv: Akademvydav, 2012. 352 s. [in Ukrainian].
3. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies] / red. O. Ohienko. Kyiv, 2015. 314 s. [in Ukrainian].
4. Innovatsiini tekhnolohii navchannia [Innovative technologies in teaching] / red. Kh. Bakhtiarova. Kyiv : NTU, 2017. 172 s. [in Ukrainian].
5. Pidhotovka suchasnoho vchytelia: informatsiino-tekhnolohichne zabezpechennia [Preparation of a modern teacher: information and technological support] / red. O. Ohienko. Kirovohrad Imeks-LTD, 2013. 224 s. [in Ukrainian].
6. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of a modern teacher training] / O. Bezliudnyi ta in. Uman: VPTs Vizavi, 2017. Vypusk 16. 318 s. [in Ukrainian].
7. Prokopiv L. Innovatsiini tekhnolohii navchannia i vykhovannia u VNZ [Innovative technologies of teaching and education in HEI]. Ivano-Frankivsk, 2017. 166 s. [in Ukrainian].